

תוספות מסכת מגילה דף כא עמוד א

2

ולקטר חלבים כל הלילה עד הבוקר - והיינו דוקא שנתעכלו האברים קודם חצות ששלטה בהן האור אבל אם לא משלה בהן אין נמשכן אחר חצות כדאמר ר' יוחנן סוף פ"ק דיומא (דף ב.).

לאתויי אכילת פסחים ודלא כרבי אלעזר ב"ע - מ"מ נראה דהלכה כר' אלעזר דהא איכא סתמא בערבי פסחים (פסחים קב ושם) דקאי כוותיה דתנן הפסח אחר חצות מטמא את הידים וכן משנה באיזהו מקומן (זבחים דף נג.) וסתמא בסוף פ"ק דברכות (דף ט.) גבי מעשה ובאו בניו של רבן גמליאל מבית המשתה וכו' אמר להם כל מה שאמרו חכמים עד חצות מצותן עד שיעלה עמוד השחר ואילו אכילת פסחים לא קתני ומוקי לה כראב"ע דאמר עד חצות וא"כ צריך למהר לאכול מצה בלילי פסחים קודם חצות ואפילו מצה של אפיקומן שהרי חיוב מצה בזמן הזה הוה דאורייתא אבל בהלל של אחר אפיקומן אין להחמיר כל כך שהרי מדרבנן הוא. הקורא, ואין מפטירין בנביא - קשיא לר"ת דהא בפרק במה מדליקין (שבת דף כד. ושם) אמר רב אחדבוי שאלמלא שבת אין נביא במנחה ביום טוב שחל להיות בשבת וצריך לומר דהאי דקאמר התם דמפטיר בנביא במנחה בשבת כשחל ביל"ט לאו דוקא נביא אלא רוצה לומר בכתובים כדאמרינן פרק כל כתבי (שם קטז.) בנהרדעא פסקי סדרא בכתובים במנחה בשבתא ופסקי היינו הפטרה ומקומות יש שנוהגין לעשות כן והטעם שמפטיר במנחה בתענית ולא בשחרית משום דכתיב בה שמרו משפט ועשו צדקה (ישעיה נג.) ואגרא דתעניתא צדקתא לעת ערב ומש"ה נכון לאומרו בערב אחר שעשו צדקה.

הפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולאחריה - קשיא אמאי תנא הך מילתא הכא ג' פעמים דהא בחד זימנא סגיא ויל' דהוה סלקא דעתך דכל דטפי מילתא מחבריה מברך לפניו ולאחריה מש"ה אצטריך למתני בכולהו.

אלמלא מקרא כתוב - קשיא שיש אלמלא שרוצה לומר אילו לא כגון הכא וכגון אלמלא אגרות הראשונות (לעיל דף יב.) וכן הרבה ויש אלמלא שרוצה לומר אילו היה אלמלא נגדוה לחנניה מישאל ועזריה (כתובות דף לג.) וכן אלמלא לוי אתה וכו' (לקמן דף כד.) ומאי שנא ואומר ר"ת דהיכא שיש אל"ף בסוף אלמלא רוצה לומר אילו לא והיכא דכתי' אלמלי ביל"ד רוצה לומר אילו היה.

דקאי צדק במערב, מהדרנא ומוקמינא ליה במזרח. והיינו דכתיב אמי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלות ומדשמואל נמי, אין מזל לישראל. דשמואל ואבלט הוו יתבי, והוו קאזלי הנך אינשי לאגמא. אמר ליה אבלט לשמואל: האי גברא אזיל ולא אתי, טריק ליה חיויא ומיית. אמר ליה שמואל: אי בר ישראל הוא - אזיל ואתי. אדיתבי אזיל ואתי. קם אבלט, שדיה לטוניה אשכח ביה חיויא דפסיק ושדי בתרתי גובי. אמר ליה שמואל: מאי עבדת? - אמר ליה: כל יומא הוה מרמינן ריפתא בהדי הדדי ואכלינן. האידינא הוה איכא חד מינן דלא הוה ליה ריפתא, הוה קא מיכסף. אמינא לה: אנא קאימנא וארמינא. כי מטאי לגביה שואי נפשאי כמאן דשקילי מיניה, כי היכי דלא ליכסיף. אמר ליה: מצוה עבדת! נפק שמואל ודרש: בוצדקה תציל ממות ולא ממיתה משונה, אלא ממיתה עצמה. ומדר"ע נמי, אין מזל לישראל. דר"ע הויה ליה ברתא, אמרי ליה כלדאי: ההוא יומא דעיילה לבי גננא - טריק לה חיויא ומיתא. הוה דאיגא אמילתא טובא. ההוא יומא שקלתא למכבנתא, דצתא בגודא, איתרמי איתבי בעיניה דחיויא. לצפרא כי קא שקלה לה - הוה קא סריך ואתי חיויא בתרה. אמר לה אבוה: מאי עבדת? - אמרה ליה: בפניא אתא עניא, קרא אבבא, והוו טרידי כולי עלמא בסעודתא, וליכא דשמעיה. קאימנא, שקלתי לריסתנאי דיהבית לי, יהבתי ניהליה. אמר לה: מצוה עבדת! נפק ר"ע ודרש: וצדקה תציל ממות ולא ממיתה משונה, אלא ממיתה עצמה. ומדבר נחמן בר יצחק נמי, אין מזל לישראל. דאימיה דרב נחמן בר יצחק אמרי לה כלדאי: בריך גנבא הוה. לא שבקתיה גלויי רישיה. אמרה ליה: כסי רישך, כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמיא, ובעי רחמי. לא הוה ידע אמאי קאמרה ליה: יומא חד יתיב קא גריס תותי דיקלא, נפל גלימא מעילויה רישיה דלי עיניה חזא לדיקלא, אלמיה יצריה, סליק פסקיה לקיבורא בשיניה.

משנה. מחתכין את הדלועין לפני הבהמה, ואת הנבלה לפני הכלבים, רבי יהודה אומר: אם לא היתה נבלה מערב שבת - אסורה, לפי שאינה מן המוכן.

גמרא. איתמר (ער"ל שח"ז סימן) אמר עולא: הלכה כרבי יהודה. (ושמואל אמר: הלכה כרבי שמעון.) ואף רב סבר הלכה כרבי יהודה מדכרכי דזוזי דרב אסר ושמואל שרי ואף לוי סבר הלכה כרבי יהודה. כי הא דלוי כי הוה מייתי טריפתא לקמיה ביומא טבא לא הוה חזי לה אלא כי יתיב אקילקליתא. דאמר: דילמא לא מתכשרא, ואפילו לכלבים לא חזיא. ושמואל אמר: הלכה כרבי שמעון. ואף זעירי סבר הלכה כרבי שמעון דתנן: בהמה שמתה - לא יזיזנה ממקומה, ותרגמא זעירי: בהמת קדשים, אבל בחולין - שפיר דמי. ואף רבי יוחנן אמר: הלכה כרבי שמעון. ומי אמר רבי יוחנן הכי? והא אמר רבי יוחנן: הלכה כסתם משנה, ותנן:

תלמוד בבלי מסכת יומא דף כב עמוד ב

4

או דילמא בר מאמה יסוד ואמה טובב? - תיקו.

ואם היו שניהן שוין הממונה אומר להם הצביעו וכו'. תנא: הוציאו אצבעותיכם למנין. ונימנינהו לדידהו! - מסייע ליה לרבי יצחק, דאמר רבי יצחק: אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה, דכתיב ויפקדם בבזק. - מתקיף לה רב אשי: ממאי דהאי בזק לישנא דמיבזק הוא? ודילמא שמא דמתא הוא, כדכתיב וימצאן אדני בזק? - אלא מהכא, וישמע שאול את העם ויפקדם בטלאים. אמר רבי אלעזר: כל המונה את ישראל עובר בלאו, שנאמר והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד. רב נחמן בר יצחק אמר עובר בשני לאוין שנאמר לא ימד ולא יספר. אמר רבי שמואל בר נחמני, רבי יונתן רמי: כתיב והיה מספר בני ישראל כחול הים וכתיב אשר לא ימד ולא יספר! לא קשיא: כאן - בזמן שישאל עושין רצונו של מקום, כאן - בזמן שאין עושין רצונו של מקום. רבי אמר משום אבא יוסי בן דוסתאי: לא קשיא; כאן - בידי אדם, כאן - בידי שמים. אמר רב נהילאי בר אידי אמר שמואל: כיון שנתמנה אדם פרנס על הציבור - מתעשר. מעיקרא כתיב ויפקדם בבזק ולבסוף כתיב ויפקדם בטלאים. - ודילמא מדידהו? - אם כן מאי רבותא דמילתא?

הירב בנחל, אמר רבי מני: על עסקי נחל. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לשאול גלך והכית את עמלק, אמר: ומה נפש אחת אמרה תורה הבא עגלה ערופה, כל הנפשות הללו על אחת כמה וכמה! ואם אדם חטא - בהמה מה חטאה? ואם גדולים חטאו - קטנים מה חטאו? יצאה בת קול ואמרה לו זאל תהי צדיק הרבה. ובשעה שאמר לו שאול לדואג תסב אתה ופגע בכהנים, יצאה בת קול ואמרה לו טאל תרשע הרבה. אמר רב הונא: כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה; שאול באחת - ועלתה לו, דוד בשתים - ולא עלתה לו. שאול באחת מאי היא - מעשה דאגג, והא איכא מעשה דנוב עיר הכהנים! - אמעשה דאגג כתיב ינחמתי כי המלכתי את שאול למלך. דוד בשתים, מאי נינהו - דאוריה ודהסתה. - והא איכא נמי מעשה דבת שבע! - התם אפרעו מיניה, דכתיב יניחן ה' דבר (בעם מן הבקר) + מסורת הש"ס: [בישראל מהבקר] + ועד עת מועד! - התם לא אפרעו מגופיה. - התם נמי לא אפרעו מגופיה. - לאיי, אפרעו מגופיה. דאמר רב יהודה אמר רב ששה חדשים נצטרע דוד, ופרשו הימנו סנהדרין, ונסתלקה הימנו שכינה, דכתיב יגשובו לי יראיך וידעי עדותיך, וכתיב יהשיבה לי ששון ישעך. והא אמר רב קבל דוד לשון הרע! - כשמואל, דאמר: לא קבל דוד לשון הרע. - ולרב נמי, דאמר קבל דוד לשון הרע הא אפרעו מיניה, דאמר רב יהודה אמר רב בשעה שאמר לו דוד למפיבושת טאמרת אתה וציבא תחלקו את השדה, יצאה בת קול ואמרה לו: רחבעם וירבעם יחלקו את המלכות.

שבן שנה שאול במלכו. אמר רב הונא: כבן שנה, שלא טעם טעם חטא. מתקיף לה רב נחמן בר יצחק: ואימא כבן שנה שמלוכלך בטיט ובצואה? אחויאו ליה לרב נחמן סיוטא בחלמיה. אמר: נענית לך עצמות שאול בן קיש. הדר חזא סיוטא בחלמיה. אמר: נענית לך עצמות שאול בן קיש מלך ישראל. אמר רב יהודה אמר שמואל: מפני מה לא נמשכה מלכות בית שאול - מפני שלא היה בו שום דופי. דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: אין מעמידין פרנס על הציבור אלא אם כן קופה של שרצים תלויה לו מאחוריו, שאם תזוח דעתו עליו - אומרין לו: חזור לאחוריך. אמר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש שאול - מפני שמחל על כבודו, שנאמר יובני בליעל אמרו מה ישענו זה ויבזהו ולא הביאו לו מנחה ויהי כמחריש וכתיב יחיעל נחש העמוני ויחן על יבש גלעד וגו'. ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק: כל תלמיד חכם

תלמוד בבלי מסכת הוריות דף יא עמוד ב

5

מה להלן שאין על גביו אלא ה' אלהיו, אף נשיא שאין על גביו אלא ה' אלהיו. בעא מיניה רבי מרבי חייא: כגון אני מהו בשעיר? אמר ליה: הרי צרתך בבבל. איתביה: מלכי ישראל ומלכי בית דוד, אלו מביאים לעצמם ואלו מביאים לעצמם! אמר ליה: התם לא כייפי אהודי, הכא אנן כייפינן להו לדידהו. רב ספרא מתני הכי, בעא מיניה רבי מרבי חייא: כגון אני מהו בשעיר? א"ל: התם שבט, הכא מחוקק, ותניא: אלא יסור שבט מיהודה - זה ראש גולה שבבבל, שרודה את ישראל במקל; במחוקק מבין רגליו - אלו בני בניו של הלל, שמלמדים תורה לישראל ברכים.

מתני'. ואיזהו המשיח? המשוח בשמן המשחה, לא המרוכה בבגדים. אין בין כהן המשוח בשמן המשחה למרוכה בבגדים - אלא פר הבא על כל המצות, ואין בין כהן משמש לכהן שעבר - אלא פר יוה"כ ועשירית האיפה; זה וזה שוים בעבודת יוה"כ, נמצוים על הבתולה, ואסורים על האלמנה, ואינם מטמאים בקרוביהם, ולא פורעים ולא פורמים, ומתזרין הרוצח.

גמ'. ת"ר: שמן המשחה שעשה משה במדבר, היו שולקים בו את העיקרים, דברי רבי יהודה; רבי יוסי אומר: והלא לסוך את העקרים אינו סופק! אלא שורין את העקרים במים, ומציף עליו שמן וקולט את הריח וקפתו. אמר לו רבי יהודה: וכי נס אחד נעשה בשמן המשחה? והלא תחלתו שנים עשר לוגין, וממנו היה נמשח משכן וכליו אהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים, וכולו קיים לעתיד לבוא, שנאמר: בשמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם. תניא אידך: זרקת משה את שמן המשחה וימשח [את] המשכן [ואת] כל אשר בו - רבי יהודה אומר: שמן המשחה שעשה משה במדבר, כמה נסים נעשו בו מתחלה ועד סוף, תחלתו לא היה אלא שנים עשר לוגין, ראה כמה יורה בולעת וכמה עקרים בולעים וכמה האור שורף, ובו נמשח משכן וכליו ואהרן ובניו כל שבעת ימי המלוואים, ובו נמשחו כהנים גדולים ומלכים, ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה, ואין מושחים מלך בן מלך; ואם תאמר: מפני מה משחו את שלמה? מפני מחלוקתו של אדוניה, ואת יואש - מפני עתליה, ואת יהואחז - מפני יהויקים, שהיה גדול ממנו שתי שנים; ואותו שמן קיים לעתיד לבוא, שנאמר: שמן משחת קדש יהיה זה לי לדורותיכם, זה - בגימטריא שנים עשר לוגין הו'. אמר מר: ואפילו כהן גדול בן כהן גדול טעון משיחה. מנלן? דכתיב: בהכהן המשיח תחתיו מבניו, נימא קרא והכהן מתחתיו מבניו, מאי המשיח? קמ"ל, דמבניו דכהן גדול אי הוי משיח הוי כהן גדול, ואי לא - לא הוי כהן גדול. אמר מר: ואין מושחין מלך בן מלך. מנלן? אמר רב אחא בר יעקב, דכתיב: ולמען יאריך ימים על ממלכתו וגו', ירושה היא לכם. ומנלן דכי איכא מחלוקת בעי משיחה, ולא כל דבעי מלכא מורית מלכותא לבניה? אמר רב פפא, אמר קרא: הוא ובניו בקרב ישראל, בזמן שלום בישראל קרינא ביה הוא ובניו, ואפילו בלא משיחה. תנא: אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם. ותיפוק ליה משום דראשון הוא! חסורי מחסרה והכי קתני: מלכי בית דוד משוחין, מלכי ישראל אין משוחין. מנלן? אמר רבא, אמר קרא: יקום משחהו כי זה וגו', זה טעון משיחה ואין אחר טעון משיחה. אמר מר: אף יהוא בן נמשי לא נמשח אלא מפני מחלוקתו של יורם. ומשום מחלוקתו של יורם בן אחאב נמעול בשמן? כדאמר רב פפא: באפרסמא דכיא, ה"נ באפרסמא דכיא. ואת יהואחז מפני יהויקים, שהיה גדול ממנו שתי שנים. ומי קשיש מיניה? והכתיב: חובני יאשיהו הבכור יוחנן השני יהויקים השלישי צדקיהו הרביעי שלום, וא"ר יוחנן: הוא שלום הוא צדקיהו הוא יוחנן הוא יהואחז! לעולם יהויקים קשיש, ומאי בכור? בכור למלכות. ומי מלכי זוטרי מקמי קשישי? והא כתיב: טואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור! יהורם ממלא מקום אבותיו הוה, יהויקים לאו ממלא מקום אבותיו הוה. אמר מר: הוא שלום הוא צדקיהו הוא יוחנן הוא יהואחז. והא חד חד קא חשיב, דכתיב: יהשלישי... הרביעי! מאי שלישי? שלישי לבנים, ומאי רביעי? רביעי למלכות, דמעיקרא מלך יהואחז ולבסוף יהויקים ולבסוף יכניה ולבסוף צדקיהו. ת"ר: הוא שלום הוא צדקיהו, ולמה נקרא שמו שלום? שהיה משולם במעשיו. איכא דאמרי: שלום - ששלמה מלכות בית דוד בימיו, ומי שמו? מתניה שמו, שנאמר: יאמלך מלך בבל את מתניה דודו תחתיו ויסב את שמו צדקיהו, א"ל: יה יצדיק עליך את הדין אם תמרוד בי, (שנאמר: יביאהו בבלה), וכתיב: יעגם במלך נבוכד נצר מרד אשר השביעו באלהים.

בגלל מנשה - דלא עבד תשובה. אמר רבי יוחנן: כל האומר מנשה אין לו חלק לעולם הבא מרפה ידיהן של בעלי תשובה, דתני תנא קמיה דרבי יוחנן: מנשה עשה תשובה (שלשים) [שלשים] ושלוש שנים, דכתיב אבן שנים עשרה שנה מנשה במלכו וחמשים וחמש שנה מלך בירושלים... ויעש (הרע) [אשרה] וכו' כאשר עשה אחאב מלך ישראל. כמה מלך אחאב - עשרין ותרתינין שנין, מנשה כמה מלך - חמשים וחמש. דל מינייהו עשרים ותרתינין - פשו להו תלתין ותלת. אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מאי דכתיב וישמע אליו ויחתר לו, ויעתר לו מיבעי ליה! - מלמד שעשה לו הקדוש ברוך הוא כמין מחתרת ברקיע, כדי לקבלו בתשובה, מפני מדת הדין. ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מאי דכתיב בראשית ממלכות יהויקים בן יאשיהו, וכתיב בראשית ממלכת צדקיה, וכי עד האידינא לא הוה מלכין? אלא בקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל יהויקים, נסתכל בדורו - ונתקררה דעתו. בקש הקדוש ברוך הוא להחזיר את העולם כולו לתוהו ובוהו בשביל דורו של צדקיה, נסתכל בצדקיה, ונתקררה דעתו. בצדקיה נמי כתיב הרע בעיני ה'! - שהיה בידו למחות ולא מיחה. ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מאי דכתיב ואיש חכם נשפט את איש אויל ורגו ושחק ואין נחת, אמר הקדוש ברוך הוא: כעסתי על אחז ונתתיו ביד מלכי דמשק - זיבח וקיסר [לאליהם], שנאמר ויזבח לאליה דרמשק המכים בו ויאמר [כי] אלהי מלכי ארם הם מעזרים אתם להם אזבח ויעזרוני והם היו [לן] להכשילו ולכל ישראל. שחקתי עם אמציה, ונתתי מלכי אדום בידו - הביא אליהם והשתחוה להם, שנאמר היה אחרי (כן) בוא אמציהו מהכות את אדומים ויבא את אלהי בני שעיר ויעמידם [לן] לאלהים ולפניהם ישתחוה ולהם יקטר. אמר רב פפא: היינו דאמרי אינשי: בכי ליה למר דלא ידע, חייכי למר דלא ידע, ווי ליה למר דלא ידע בין טב לביש. ויבא כל [שרי] מלך בבל (ויבאו) [וישבו] בשער התוך. אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: מקום שמחתין בו הלכות. אמר רב פפא: היינו דאמרי אינשי: באתרא דמריה תלא ליה זייניה - תמן קולבא רעיא קולתיה תלא.

(סימן: על שדה בתים לא תאונה). אמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא: מאי דכתיב על שדה איש עצל עברתי ועל כרם אדם חסר לב והנה עלה כלו קמשונים כסו פניו חרלים וגדר אבניו נהרסה, על שדה איש עצל עברתי - זה אחז, ועל כרם אדם חסר לב - זה מנשה, והנה עלה כלו קמשונים - זה אמון, כסו פניו חרלים - זה יהויקים, וגדר אבניו נהרסה - זה צדקיהו, שנחרב בית המקדש בימיו. ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא: ארבע כיתות אין מקבלות פני שכינה, כת לצים, כת שקרנים, כת חניפים, כת מספרי לשון הרע. כת לצים - דכתיב אמשך ידו את לצים, כת שקרנים - דכתיב ידבר שקרים לא יכון לנגד עיני, כת חניפים - דכתיב יכי לא לפניו חנף יבוא, כת מספרי לשון הרע - דכתיב יכי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרך רע. צדיק אתה ולא יהיה במגורך רע. ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא: מאי דכתיב ולא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך, לא תאנה אליך רעה - שלא ישלוט בהן יצר הרע, ונגע לא יקרב באהלך - שלא תמצא אשתך ספק נדה בשעה שתבא מן הדרך. דבר אחר: לא תאנה אליך רעה - שלא יבעתוך חלומות רעים והרהורים רעים, ונגע לא יקרב באהלך - שלא יהא לך בן או תלמיד שמקדיח תבשילו ברבים +/השמטת הצנזורה/ כגון ישו הנוצרי+. עד כאן ברכו אביו, מכאן ואילך ברכתו אמו: טכני מלאכיו יצוה - לך לשמרך בכל דרכיך, על כפים ישאונך וגו' על שחל ופתן תדרך וגו' - עד כאן ברכתו אמו, מכאן ואילך ברכתו שמים:

מלכים ב פרק כד

8

- (א) בַּיָּמָיו עָלָה גְּבַכְדָּנָאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְהִי לוֹ יְהוֹיָקִים עֶבֶד שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיָּשָׁב וַיִּמְרָד בּוֹ:
- (ב) וַיִּשְׁלַח יְלֹנֶק בּוֹ אֶת גְּדוּדֵי כַשְׂדִּים וְאֶת גְּדוּדֵי אַרְם וְאֶת גְּדוּדֵי מוֹאָב וְאֶת גְּדוּדֵי בְנֵי עַמּוֹן וַיִּשְׁלַח בְּיַהוּדָה לְהֶאָבִידוֹ כְּדָבָר יְלֹנֶק אֲשֶׁר דָּבָר בְּיַד עֶבְדָּיו הַגְּבִיאִים:
- (ג) אַף עַל פִּי יְלֹנֶק הִיטָה בְּיַהוּדָה לְהַסִּיר מֵעַל פָּנָיו בְּחַטָּאת מְנַשָּׂה כָּלֵל אֲשֶׁר עָשָׂה:
- (ד) וְגַם דָּם הַנְּקִי אֲשֶׁר שָׁפַף וַיִּמְלֵא אֶת יְרוּשָׁלַם דָּם נָקִי וְלֹא אָבָה יְלֹנֶק לְסַלֵּם:
- (ה) וַיִּמָּר דְּבָרֵי יְהוֹיָקִים וְכָל אֲשֶׁר עָשָׂה הֵלֵא הֵם כְּתוּבִים עַל סֵפֶר דְּבָרֵי הַיָּמִים לְמַלְכֵי יַהוּדָה:
- (ו) וַיִּשְׁכַּב יְהוֹיָקִים עִם אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹיָכִין בְּנוֹ תַּחְתָּיו:
- (ז) וְלֹא הוֹסִיף עוֹד מֶלֶךְ מִצָּרִים לְצִאת מֵאֶרֶץ כִּי לָקַח מֶלֶךְ בָּבֶל מִנְחָל מִצָּרִים עַד גָּהַר פָּרַת כֹּל אֲשֶׁר הִיטָה לְמֶלֶךְ מִצָּרִים: פ
- (ח) כִּן שָׁמְנָה עֶשְׂרֵה שָׁנָה יְהוֹיָכִין בְּמִלְכוֹ וַיִּשְׁלַח וַיִּשְׁלְשֵׁה חֲדָשִׁים מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אָמוֹ גְּחִשְׂמָא בַת אֶלְנָתָן מִירוּשָׁלַם:
- (ט) וַיַּעַשׂ הַרְעָה בְּעֵינָיו יְלֹנֶק כָּלֵל אֲשֶׁר עָשָׂה אָבִיו:
- (י) בְּעַת הַהִיא עָלָה עָלָיו עֶבְדֵי גְּבַכְדָּנָאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל יְרוּשָׁלַם וַתִּבְאָה הָעִיר בַּמָּצוֹר:
- (יא) וַיָּבֹא וַיְבַכְדָּנָאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל עַל הָעִיר וַעֲבָדָיו צָרִים עָלָיו:
- (יב) וַיִּצָּא יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יַהוּדָה עַל מֶלֶךְ בָּבֶל הוּא וְאָמוֹ וְעֶבְדָּיו וְשָׂרָיו וְסָרִיסָיו וַיִּקַּח אֹתוֹ מֶלֶךְ בָּבֶל בְּשַׁנַּת שְׁמֹנֶה לְמַלְכוֹ:
- (יג) וַיִּוצֵא מִשָּׁם אֶת כָּל אוֹצְרוֹת בַּיִת יְלֹנֶק וְאוֹצְרוֹת בַּיִת הַמֶּלֶךְ וַיִּקְצָץ אֶת כָּל כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל כִּי הֵיכַל יְלֹנֶק כָּאֲשֶׁר דָּבָר יְלֹנֶק:
- (יד) וַהֲגִלָּה אֶת כָּל יְרוּשָׁלַם וְאֶת כָּל הַשָּׂרִים וְאֶת כָּל גְּבוּרֵי הַחַיִל עֲשָׂרָה עֶשְׂרֵת אֲלָפִים גּוֹלָה וְכָל הַחֲרָשׁ וְהַמְּסַגֵּר לֹא נִשְׂאָר זוֹלַת דָּלַת עִם הָאָרֶץ:
- (טו) וַיִּגָּל אֶת יְהוֹיָכִין בְּבֵלְיָה וְאֶת אִם הַמֶּלֶךְ וְאֶת גִּשְׁי הַמֶּלֶךְ וְאֶת סָרִיסָיו וְאֶת אוֹלֵי אֵילֵי הָאָרֶץ הוֹלִיךָ גּוֹלָה מִירוּשָׁלַם בְּבֵלְיָה:
- (טז) וְאֶת כָּל אֲנָשֵׁי הַחַיִל שִׁבְעַת אֲלָפִים וְהַחֲרָשׁ וְהַמְּסַגֵּר אֲלֵף הַכֹּל גְּבוּרִים עֲשִׂי מִלְחָמָה וַיָּבִיֵּאֵם מֶלֶךְ בָּבֶל גּוֹלָה בְּבֵלְיָה:
- (יז) וַיִּמְלֹךְ מֶלֶךְ בָּבֶל אֶת מַתְּנִיָּה דָדוֹ תַּחְתָּיו וַיִּסָּב אֶת שְׁמוֹ צְדַקְיָהוּ: פ
- (יח) כִּן עֲשָׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צְדַקְיָהוּ בְּמִלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אָמוֹ חַמִּיטָל חַמּוּטָל בַּת יִרְמְיָהוּ מִלְּבָנָה:
- (יט) וַיַּעַשׂ הַרְעָה בְּעֵינָיו יְלֹנֶק כָּלֵל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹיָקִים:
- (כ) כִּי עַל אֵף יְלֹנֶק הִיטָה בִּירוּשָׁלַם וּבְיַהוּדָה עַד הַשְּׁלֹכֹה אֲתָם מֵעַל פָּנָיו וַיִּמְרָד צְדַקְיָהוּ בְּמֶלֶךְ בָּבֶל: ס

דברי הימים ב פרק לו

9

- (א) ויקחו עם הארץ את יהואחז בן יאשיהו וימליכוהו תחת אביו בירושלם:
- (ב) בן שלוש ועשרים שנה יואחז במלכו ושלשה חדשים מלך בירושלם:
- (ג) ויסירהו מלך מצרים בירושלם ויענש את הארץ מאד כפר קסף וכפר זהב:
- (ד) וימלך מלך מצרים את אלקים אחיו על יהודה וירושלם ויטב את שמו והימים ואת יואחז אחיו לקח נבו וביאהו מצרימה: פ
- (ה) בן עשרים ושמס שנה והימים במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם ויעש הרע בעיני יקנוק אלהיו:
- (ו) עליו עלה נבוכדנאצר מלך בבל ויאסרהו בנחשמים להליכו בבבל:
- (ז) ומקלי בית יקנוק הביא נבוכדנאצר לבבל ויתנם בהיכלו בבבל:
- (ח) ויתר דברי הימים ותעבתי אשר עשה והנמץ עליו הנם כתובים על ספר מלכי ישראל ויהודה וימלך והימים בנב תחסי: פ
- (ט) בן שמונה שנים והימים במלכו ושלשה חדשים ועשרת ימים מלך בירושלם ויעש הרע בעיני יקנוק:
- (י) ולתשובת השנה שלח המלך נבוכדנאצר ויבאהו בבבל עם כלי חמדת בית יקנוק וימלך את צדקיהו אחיו על יהודה וירושלם: פ
- (יא) בן עשרים ואחת שנה צדקיהו במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם:
- (יב) ויעש הרע בעיני יקנוק אלהיו לא נבנע מלפני ירמיהו הנביא מפי יקנוק:
- (יג) וגם במלך נבוכדנאצר מרד אשר השביעו באלהים ויקש את ערפו ויאמץ את לבבו משוב אל יקנוק אלהי ישראל:
- (יד) גם כל שרי הפקנים והעם הרבו למעול למעל מעל ככל תעבות הגוים ויטמאו את בית יקנוק אשר הקדיש בירושלם:
- (טו) וישלח יקנוק אלהי אבותיהם עליהם ביד מלאכיו השכם ושלום כי חמל על עמו ועל מעונו:
- (טז) ויהיו מלעבים במלאכי האלהים ובזוים דבריו ומפעמעים בנבאיו עד עלות חמת יקנוק בעמו עד לאין מרפא:
- (יז) ויעל עליהם את מלך כשדיים כשדים ויהרג בחוריהם בסרב בבית מקדשם ולא חמל על בחור ובתולה נמן וישש הפל נמן בידו:
- (יח) וכל כלי בית האלהים הגדלים והקטנים ואצרות בית יקנוק ואצרות המלך ושריו הפל הביא בבבל:
- (יט) וישלח את בית האלהים וינחצו את חומת ירושלם וכל ארמנותיה שרפו באש וכל כלי מסמדיה להשחית: ס
- (כ) ויגל השארית מן הסרב אל בבל ויהיו לו ולבניו לעבדים עד מלך מלכות פרס:
- (כא) למלאות דבר יקנוק בפי ירמיהו עד רצתה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה שבתה למלאות שבעים שנה: פ
- (כב) ובשנת אמת לכורש מלך פרס לללות דבר יקנוק בפי ירמיהו העיר יקנוק את ריש כורש מלך פרס ויעבר קול בכל מלכותו וגם במקמב לאמר: ס
- (כג) כה אמר כורש מלך פרס כל ממלכות הארץ נמו לי יקנוק אלהי השמים והוא פקד עלי לבנות לו בית בירושלם אשר ביהודה מי בכם מקל עמו יקנוק אלהיו עמו ויעל:

תוספות הרא"ש מסכת מועד קטן דף טז עמוד ב

10

ואלה דברי דוד האחרונים מכלל דאיכא ראשונים. פי' הראב"ד מדכתיב ואלה ה' מוסיף על ענין ראשון, והיא השירה שאמר למעלה וידבר דוד וכו', ואיך היתה שירה זו אחרונה והלא כמה מזמורים נאמרו אחריו בספר תהלים, אלא פשיטא אחרונים לאותו ענין קאמר ובספר תהלים לא מצינו ענין מדבר בשאול קודם זו השירה, ומפ' דהוא מזמור שגיון לדוד אשר שר ליי' על דברי כוש בן ימיני שהוא למעלה מן השירה דעל ענין שאול הוא מדבר.

אלמלי אתה שאול והוא דוד. כלומר אלמלי נולד במזלך ואתה במזלך, לומר שהמזל עמד לך ולא חסידותך כי הוא יותר חסיד ממך, א"נ שלא היתה קופה של שרצים תלויה מאחריו כמו שתלויה ממך ואין מעמידין פרנס על הציבור אלא א"כ קופה של שרצים תלויה לו מאחריו כדאיתא במס' יומא (כ"ב ב').

אלא מה כושי זה משונה בעורו אף ישראל משונים מכל אומה ולשון. פי' הראב"ד משונים במעשיהם להרע מכל האומות שהן אינם מחליפים יראתם הבזויה והפחותה וישראל מחליפין יראת הבורא שהיא מעולה מן הכל בעץ ואבן, כמו שמפורש בנבואת ירמיה כי עברו איי כתיים וראו וכו'.

והיה מתאנח על מאתים. והיינו דכתיב בחד קרא תשמני לראש גוים שהוא בגימטריא שמונה מאות שהוא עורר עליהם חניתו, ובאיך קרא, תשמני לראש גוים שהוא בגימ' אלף שהיה מתפלל על המאתים החסרים לו.

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ד עמוד ב

11

אויודע דעת עליון. אפשר, דעת בהמתו לא הוה ידע, דעת עליון מי הוה ידע? מאי דעת בהמתו לא הוה ידע? בעידנא דחזו ליה דהוה רכיב אחמריה, אמרו ליה: מאי טעמא לא רכבתא אסוסיא? אמר לה: ברטיכא שדאי ליה. מיה: פתאמב האתון הלא אנכי אתונך! אמר לה: לטעינא בעלמא. אמרה ליה: אשר רכבת עלי! אמר לה: אקראי בעלמא. אמרה ליה: מעודך ועד היום הזה! ולא עוד, אלא שאני עושה לך רכיבות ביום ואישות בלילה, כתיב הכא: ההסכן הסכנתי, וכתיב התם: נתתי לו סוכנת. אלא מאי ויודע דעת עליון? שהיה יודע לכיון אותה שעה שהקב"ה כועס בה. והיינו דקאמר להו נביא: זעמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השטים ועד הגלגל למען דעת צדקות ה' - א"ר אלעזר, אמר להן הקב"ה לישראל: עמי, ראו כמה צדקות עשיתי עמכם שלא כעסתי עליכם כל אותן הימים, שאם כעסתי עליכם, לא נשתייר מעובדי כוכבים משונאיהם של ישראל שריד ופליט. והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק: המה אקב לא קבה אל ומה אזעם לא זעם ה'. וכמה זעמו? רגע. וכמה רגע? אמר אמימר, ואיתימא רבינא: רגע כמימריה. ומנלן דרגע הוה ריתחיה? דכתיב: וכי רגע באפו חיים ברצונו. ואיבעית אימא, מהכא: זחבי כמעט רגע עד יעבור זעם. אימת רתח? אמר אביי: בתלת שעי קמייתא כי חיורא כרבלתא דתרנגולא. כל שעתא ושעתא מחזור חיורא! כל שעתא אית ביה סורייקי סומקי, והיא שעתא לית ביה סורייקי סומקי. רבי יהושע בן לוי הוה מצער ליה ההוא מינא [בקראי, יומא חד] נקט תרנגולא [ואוקמיה בין כרעיה דערסא] ועיין ביה, סבר: כי מטא ההיא שעתא אלטייה, כי מטא ההיא שעתא נימנם, אמר: שמע מינה לאו אורח ארעא למיעבד הכי, [ורחמיו על כל מעשיו כתיב], וכתיב: גם ענוש לצדיק לא טוב. תנא משמיה דר"מ: בשעה שהמלכים מניחין כתריהן בראשיהן ומשתחווין לחמה, מיד כועס [הקב"ה]. אמר רב יוסף: לא ליצלי איניש צלותא דמוספי בתלת שעי קמייתא דיומא ביומא קמא דריש שתא ביחיד, דלמא כיון דמפקיד דינא, דלמא מעייני בעובדיה ודחפו ליה מידחי. אי הכי, דצבור נמי! דצבור נפישא זכותיה. אי הכי, דיחיד דצפרא נמי לא! כיון דאיכא צבורא דקא מצלו לא קא מדחי. והא אמרת: שלש ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה! איפוך. ואיבעית אימא: לעולם לא תיפוך, תורה דכתיב בה אמת, דכתיב טאמת קנה ואל תמכור - אין הקב"ה עושה לפנים משורת הדין, דין דלא כתיב ביה אמת - הקב"ה עושה לפנים משורת הדין. (יום מעיד טרף בעגל, סימן) גפא: אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב: יאשר אנכי מצוך היום לעשותם? היום לעשותם - ולא למחר לעשותם, היום לעשותם - ולא היום ליטול שכרן. אמר רבי יהושע בן לוי: כל מצות שישראל עושין בעולם הזה, באות ומעידות אותם לעולם הבא, שנאמר: איתנו עידיהם ויצדקו ישמעו ויאמרו אמת, יתנו עידיהם ויצדקו - אלו ישראל, ישמעו ויאמרו אמת - אלו עובדי כוכבים. ואמר רבי יהושע בן לוי: כל מצות שישראל עושין בעולם הזה, באות וטורפות אותם לעובדי כוכבים לעולם הבא על פניהם, שנאמר: יבשמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים, נגד העמים לא נאמר אלא לעיני העמים, מלמד שבאות וטורפות לעובדי כוכבים על פניהם לעוה"ב. וא"ר יהושע בן לוי: לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה, שנאמר: גמי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים וגו'. והיינו דא"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחאי: לא דוד ראוי לאותו מעשה, ולא ישראל ראוי לאותו מעשה; לא דוד ראוי לאותו מעשה, דכתיב: חלל בקרבי; ולא ישראל ראוי לאותו מעשה, דכתיב: מי יתן והיה לבבם זה להם ליראה אותי כל הימים, אלא למה עשו?

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ה עמוד א

12

לומר לך, שאם חטא יחיד - אומרים לו: כלך אצל יחיד, ואם חטאו צבור - אומרים (לו: כלך) + מסורת הש"ס: [להו לכו] + אצל צבור וצריכא, דאי אשמועינן יחיד, משום דלא מפרסם חטאיה, אבל צבור דמפרסם חטאיהו אימא לא; ואי אשמועינן צבור, משום דנפיש רחמייהו, אבל יחיד דלא אלימא זכותיה אימא לא, צריכא. והיינו דרבי שמואל בר נחמני א"ר יונתן, מאי דכתיב: אנאם דוד בן ישי ונאם הגבר הוקם על? נאם דוד בן ישי שהקים עולה של תשובה. וא"ר שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן: כל העושה מצוה אחת בעולם הזה, מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא, שנאמר: בנהלך לפניך צדקך וכבוד ה' יאספך; וכל העובר עבירה אחת, מלפתו ומוליכתו ליום הדין, שנאמר: גילפתו ארחות דרכם וגו'. ר"א אומר: קשורה בו ככלב, שנאמר: יולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה, לשכב אצלה - בעוה"ז, להיות עמה - בעוה"ב. אמר ר"ל: בואו ונחזיק טובה לאבותינו, שאלמלא הן לא חטאו - אנו לא באנו לעולם, שנאמר: האני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם, חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותו וגו'. למימרא, דאי לא חטאו לא הוה מולדו, והכתיב: ואתם פרו ורבו! עד סיני. בסיני נמי כתיב: ולך אמור להם שובו לכם לאהליכם! לשמחת עונה. והכתיב: תלמען ייטב להם ולבניהם וגו'! לאותן העומדים על הר סיני. והאמר ר"ל, מאי דכתיב: טנה ספר תולדות אדם וגו'? וכי ספר היה לו לאדם הראשון? מלמד שהראה לו הקב"ה לאדם הראשון דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו, דור דור ופרנסיו, כיון שהגיע לדורו של ר"ע, שמח בתורתו ונתעצב במיתתו, אמר: ילי מה יקר רעך אל [וגו']; וא"ר יוסי: אין בן דוד בא עד שיכלו נשמות שבגוף, שנאמר: יאל לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף] כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי! לא תימא אנו לא באנו לעולם, אלא כמי שלא באנו לעולם. למימרא, דאי לא חטאו לא הוה מייתי, והכתיב פרשת יבמות ופרשת נחלות! על תנאי. ומי כתיבי קראי על תנאי? אין, דהכי אמר רבי שמעון בן לקיש, מאי דכתיב: יביהי ערב ויהי בקר יום הששי? מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית, ואמר: אם מקבלין ישראל את התורה - מוטב, ואם לאו - אחזיר אתכם לתוהו ובוהו. מיתיבי: ימי יתן והיה לבבם זה להם - לבטל מהם מלאך המות א"א שכבר נגזרה גזרה, הא לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אומה ולשון שולטת בהן, שנאמר: תלמען ייטב להם ולבניהם עד עולם! הוא דאמר כי האי תנא; דתניא, רבי יוסי אומר: לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן, שנאמר: טאני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם, חבלתם מעשיכם אכן כאדם תמותו. ורבי יוסי נמי הכתיב: למען ייטב להם ולבניהם עד עולם, טובה הוא דהויא, הא מיתה איכא! (רבי יוסי) אמר לך: כיון דליכא מיתה, אין לך טובה גדולה מזו. ות"ק נמי הכתיב: אכן כאדם תמותו! מאי מיתה? עניות, דאמר מר: ארבעה חשובים כמתים, אלו הן: עני, סומא, ומצורע, ומי שאין לו בנים. עני, דכתיב: טוכי מתו כל האנשים, ומאן נינהו? דתן ואבירם, ומי מתו? מיהו הוה אלא שירדו מנכסיהם; סומא, דכתיב: תבמחשכים הושיבני כמתי עולם; מצורע, דכתיב: יחאל נא תהי כמת; ומי שאין לו בנים, דכתיב: יטהבה לי בנים ואם אין מתה אנכי. תנו רבנן: באם בחקתי תלכו - אין אם אלא לשון תחנונים, וכן הוא אומר: באלו עמי שומע לי [וגו'] כמעט אויביהם אכניע, ואומר: באלו הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וגו' ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו'. תנו רבנן: במי יתן והיה לבבם זה להם - אמר להן משה לישראל: כפויי טובה בני כפויי טובה, בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל: מי יתן והיה לבבם זה להם, היה להם לומר: תן אתה. כפויי טובה, דכתיב: תגנפשו קצה

13

הפטרות קדשים

לאשכנזים

עמוס ט, ז } הלוא כבני כשלים אתם לי בני ישראל נאם-יהוה הלוא את-ישראל העליתי מארץ מצרים ופלשתיים מכפתור וארם מקיר: הנה עיני אדני יהוה בממלכה החטאה והשמדתי אתה מעל פני האדמה אפס כי לא השמיד אשמיד את-בית יעקב נאם-יהוה: כי-הנה אנכי מצוה והנעותי בכל-הגוים את-בית ישראל כאשר ינול בכברה ולא-יפול צרור ארץ: בחרב ימותו כל חטאי עמי האמרים לא-תגיש ותקדים בעדינו הרעה: ביום ההוא אקים את-סכת דניד הנפלת וגדרתי את-פרציהו והרסתיו אקים ובניתייה כימי עולם: למען יירשו את-שאריט אדום וכל-הגוים אשר-נקרא שמי עליהם נאם-יהוה עשה זאת: הנה ימים באים נאם-יהוה ונגש חורש בקצר ודרך ענבים במשך הזרע והטיפו ההרים עסיס וכל-הגבעות תתמוגגנה: ושבתו את-שבות עמי ישראל ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו את-יינם ועשו גנות ואכלו את-פריהם: ונטעתים על-אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי להם אמר יהוה אלהיה:

לספרדים ולתימנים

התימנים מתחילים כאן יחזקאל כ, א

ויהי בשנה השביעית בחמשי בעשור לחדש באו אנשים מזקני ישראל לדרך את-יהוה וישבו לפני:

הספרדים מתחילים כאן

ויהי דבר-יהוה אלי לאמר: בן-אדם דבר את-זקני ישראל ואמרת אליהם כה אמר אדני יהוה הלא הלא אתי אתם באים חי-אני אם-אדרש לכם נאם אדני יהוה: התשפט אתם התשפט בן-אדם את-תועבת אבותם הודיעם: ואמרת אליהם כה-אמר אדני יהוה ביום בחרי בישראל ואשא ידי לזרע בית יעקב ואודע להם בארץ מצרים ואשא ידי להם לאמר אני יהוה אלהיכם: ביום ההוא נשאתי ידי להם להוציאם מארץ מצרים אל-ארץ אשר-תרתי להם זבת חלב ודבש צבי היא לכל-הארצות: ואמר אליהם